

ס"ק כט סתם דגם תחתיה נאסר. וכן סתימת האחרונים - מג"א שם ס"ק ז, א"ר ס"ק ו, תו"ש ס"ק יא, שו"ע הגר"ז סעי' ט, כה"ח ס"ק לט).

(ע"ב) 'אכסדרה בנקעה' - סיכום הסוגיא (בצירוף לעיל כה ע"א, ולהלן צד ע"א-ב).

דב: מותר לטלטל בכולה (דאמרינן פי תקרה יורד וסותם).

שמואל: אין מטלטלין בה אלא ד' אמות (לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם).

דש"י - אכסדרה פרוצה מד' רוחותיה, ונחלקו אם אמרינן פי תקרה יורד וסותם מד' רוחות.

תוס' (לעיל כה ע"א, ולהלן צד ע"א) - אכסדרה סתומה מג' צדדים, ופתוחה רק מצד אחד, ונחלקו אם אמרינן פי תקרה יורד וסותם ברוח שלימה אחת.

דף צא

'בכומתא וסודרא' - פי' כובעים ומעפורת [בגד עליון] (רש"י לעיל פד ע"ב). ונקטו דוקא בגדים אלו ולא שאר בגדים, כי הדרך שמיד כשהאדם בא לביתו פושטן וכשרוצה לצאת לובשן, והם דוקא נחשבים כלים ששבתו בתוך הבית, משא"כ שאר בגדים שרגילים להיות על גוף האדם תמיד י"ל דבטלים אגב גופו (בית מאיר סי' שמט, יד בנימין).

דף צב

(ע"ב) 'תשעה בקטנה ואחד בגדולה, אין מצטרפין' - הראשונים הקשו סתירה לכאורה בסוגיות, דכאן מבואר דמחצר גדולה לקטנה אין מצטרפין, ולעומת זאת בגמרא (פסחים פה ע"ב, סוטה לח ע"ב) נחלקו רב ורבי יהושע בן לוי, דלרב מן האגף ולפנים כלפנים, ומן האגף ולחוץ כלחוץ, ולרבי"ל 'אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים' והכריעה הגמרא כריב"ל, וכן במשנה (ראש השנה כז ע"ב) שנינו: מי שהיה עובר אחורי ביהכ"נ או שהיה ביתו סמוך לביהכ"נ ושמע קול שופר או קול מגילה, אם כיון לבו - יצא. ע"כ. הרי שאין שום הפסק לענין לצאת ידי חובה.

וביישוב הסוגיות העמידו הראשונים כמלאכים כללים דלהלן, ויש בזה ארבע שיטות:

שיטת רוב הראשונים: הסוגיא כאן איירי לענין צירוף למנין להשלים עשרה, ובזה גדולה אינה מצטרפת לקטנה, וגם מחיצה מפסקת. ולענין לצאת ידי חובה, אין שום מחיצה מפסקת וכל השומע יצא. ולענין לענות על קדיש וקדושה וברכו, על זה נחלקו רב ורבי"ל, והלכה כריב"ל דאין מחיצה מפסקת (שיטה זו היא דעת התוספות כאן ובפסחים ור"ה וסוטה שם, ראבי"ה ברכות סי' קלד, תוס' הר"ש משאנץ פסחים שם, תוס' ישנים ר"ה שם, מהר"ם מרוטנבורג בתש' ח"ג [פראג] סי' תקל, תוס' הרא"ש כאן וסוטה שם, הרשב"א כאן ובש"ת ח"ג סי' רפו ושכן דעת הראב"ד, תוס' רי"ד כאן מהדו"ת, מרדכי ר"ה רמז תשטו, המאירי כאן ובפסחים ור"ה שם, אור זרוע הל' קריא"ש סי' ה, אגודה כאן ובפסחים ור"ה שם, הר"ן ר"ה שם, הרדב"ז ח"ב סי' תרנ, הכרעת הבית יוסף או"ח סי' נה וכל האחרונים. וע"ע היטב בהלכות ברכות להריטב"א פ"ו ה"ב).

שיטת רש"י בפסחים (והתוספות כאן ב'לכאורה'): מחלוקת רב ורבי"ל היא לגבי צירוף לעשרה. ומשמע דלענין ענית דברים שבקדושה כו"ע מודו דיכול לענות. אמנם באור זרוע (שם) כתב דאף מה שהתיר ריב"ל להצטרף, הוא דוקא באופן שיש דיורין זל"ז (כגון בחצר קטנה לגדולה או בעומד על הפתח וכדו'), אבל בשני בתים - גם ריב"ל מודה דאינו מצטרף להשלים לעשרה [וכ"כ הרמב"ן, ע"י דעה הבאה].

שיטת הרמב"ן בפסחים: מחלוקת רב ורבי"ל היא לענין צירוף להשלים לעשרה, אלא שאף מה שהתיר ריב"ל הוא דוקא באופן שיש דיורין זל"ז (כגון בחצר קטנה לגדולה או בעומד על הפתח וכדו'), אבל בשני בתים גם ריב"ל מודה דאינו מצטרף להשלים לעשרה [וכ"כ האור זרוע שם לשיטת רש"י דלעיל]. והלכה כריב"ל, ואין שום הבדל בין צירוף לעשרה לבין לענות לקדיש וקדושה וברכו, דכיון שהם דברים שבקדושה שצריכים עשרה - כל שאין מצטרף עמהם, גם אינו יכול לענות עמהם, והו"ל אמן יתומה [ובזה שונה משיטת רש"י דלעיל]. ומהר"י אבוהב [דלהלן] כתב דכשיטה זו גם כתבו